

Refráns

Un refrán é un dito de uso común que provén da sabedoría popular, que encerra un consello ou unha ensinanza para a vida e ten ritmo ou rima.

A palabra refrán procede do provenzal "refranh" que significa verso ou conxunto de versos que se repiten regularmente ao final de cada estrofa dunha cantiga ou outra composición poética. Con esa acepción usouse na lírica medieval galego-portuguesa. É aínda que o termo foi evolucionando e os refráns xa non se atopan dentro dos poemas, seguen a ter un ritmo ou rima como na súa orixe, para que as xentes podan memorizalos facilmente. Xa que os refráns son unha das máis xenuínas manifestacións da tradición oral, un arsenal de intelixencia práctica e fresca imaxinación. Nacen, transfórmanse e difúndense no pobo e forman parte da lingua oral como un relevante recurso da fala. Ademais sintetizan a sabedoría popular e serven de orientación e consello, cuxas ensinanzas se transmiten ao longo dos séculos de xeración en xeración.

A multitude e diversidade de refráns é enorme. Atopamos refráns referidos á vida social (o home, a muller, ricos, pobres, diversión, galanteo, burlas ...), á familia (fillos, pais, nais, sogros, noras...), á vida laboral (oficios, traballos...), á agricultura (animais, plantas, tarefas...), ao decorrer da vida (nenos, mozos, vellos, casados, solteiros...), ás calidades humanas (carácter, ambición, bondade...), á conduta humana (deber, prudencia, discreción, esforzo, constancia...), aos estados de ánimo (risas, choros, mágoas ...), ao tempo (cronolóxico, atmosférico), á saúde e alimentación (enfermidades, fame, hixiene...) e a un sen fin de temas máis.

A dificultade do uso ou entendemento dos refrán consiste en que usan unha linguaxe figurada, é dicir, que non significan o que expresamos directamente, senón que teñen un significado distinto ao que se expresa coas palabras usadas. Por exemplo:

Morreu o can, morreu a rabia. → Non significa que morrera ningún can.

Significa que cando se resolve un problema acábanse os enfados ou fréanse as consecuencias negativas dese problema.

AGORA TENTAO TI:

3.- Relaciona cada situación co refrán que mellor lle acae.

- _____ a. O fillo de Martiño xa gastou máis da metade da fortuna que lle deixou o pai. A este ritmo, queda sen nada dentro de pouco.
- _____ b. Manolo precisaba unha bicicleta para ir á escola. Sen ela tiña que andar oito quilómetros ao día. Tanto a desexaba que só falaba do ben que estaría se a tivese.
- _____ c. Hai uns días, Maruxa perdeu o bolso na vila. Despois, indo para a casa, torceu un pé. Hoxe chegoulle a noticia de que a súa avoa está moi maliña.
- _____ d. Mateu axudoulle a preparar os exames a Alexandre, fillo do veciño, con todo, agora este apenas lle fala.

1. *Pasou o día, pasou a romaría.*
2. *Pai aforrador, fillo gastador.*
3. *Cando vén unha, nunca vén soa.*
4. *Soñaba o cego que vía e soñaba o que quería.*

4.- Identifica a frase que mellor recolle o significado do refrán.

Nunca choveu que non escampase.

- Cando chove nunca escampa.
- Os males pasan, non duran sempre.
- A chuvia é boa no inverno.
- Despois de escampar sae o sol.

5.- Emparella refráns con frases de significado equivalente.

1. *A can fraco todo son pulgas.*
2. *Canto máis se ten, máis se quere.*
3. *De homes sabedores é trocar de pareceres.*
4. *Do dicir ao facer, hai moito que percorrer.*

- a. A xente cobizosa é insaciable.
- b. As persoas razoables e preparadas saben rectificar a opinión.
- c. Ás veces, hai diferencias entre a teoría e a práctica, entre o que se di e o que se fai.
- d. Detrás dun mal pode vir outro peor.

_____ -1 _____ -2 _____ -3 _____ -4

10.- Emparella os seguintes refráns con cadanseu significado.

- | | |
|--|--|
| <i>a. Ao amigo, co seu vicio.</i> | 1. Se chove en maio, haberá boas colleitas. |
| <i>b. O abade xanta, alí onde canta.</i> | 2. Os amigos hai que comprendelos e aceptalos cos seus defectos. |
| <i>c. Sábado á noite, María toca a roca.</i> | 3. Cada un debe vivir e sustentarse do seu traballo. |
| <i>d. Auga de maio carga o carro.</i> | 4. Algo é inoportuno por estar fóra de tempo. |

a - _____; b - _____; c - _____; d - _____